

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 14.03.2006
KOM(2006) 117 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN
TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG
SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET**

Gennemførelse af Fællesskabets Lissabon-program for vækst og beskæftigelse

Overdragelse af virksomheder - kontinuitet og en ny start

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning	3
1.1.	En tredjedel af de europæiske virksomheder står over for at skulle overdrages.....	3
1.2.	Virksomhedsoverdragelser stimulerer iværksætterånden	4
1.3.	Ikke alle virksomheder kan overdrages	4
1.4.	... men vellykkede overdragelser frembyder et stort potentiale for vækst og beskæftigelse	4
2.	Medlemsstaternes gennemførelse af henstillingen fra 1994	5
2.1.	Udviklingen ikke tilfredsstillende	5
2.2.	Mangelfuld indsats for at øge bevidstheden om virksomhedsoverdragelser	6
2.3.	De finansielle vilkår er ofte ikke befordrende for overdragelse af virksomheder	6
2.4.	Ingen større hindringer for omstrukturering af virksomheder som led i forberedelserne til overdragelse	7
2.5.	Det er blevet lettere at etablere små virksomheder som aktie- og anpartsselskaber	8
2.6.	Interessentskabers kontinuitet kan sikres med passende kontrakter	8
2.7.	Arveafgifterne afskaffet eller reduceret i mange lande.....	9
2.8.	Ikke mange skattelempelser ved salg til tredjemand.....	9
3.	Anbefalinger vedrørende den fremtidige indsats	10
3.1.	Både virksomhedsoverdragelse og opstart af nye virksomheder bør have opmærksomhed på politisk plan.....	10
3.2.	Der bør sikres gode finansieringsvilkår	10
3.3.	Der er behov for mere oplysning, hensyntagen til "bløde" faktorer og støtte til vejledningsordninger.....	10
3.4.	Der bør skabes gennemsigtige markeder for virksomhedsoverdragelser	11
3.5.	Skattesystemerne bør tilgodese overdragelser	11
3.6.	Der bør oprettes optimale strukturer for gennemførelse af anbefalingerne	11

1. INDLEDNING

1.1. En tredjedel af de europæiske virksomheder står over for at skulle overdrages

I februar 2005 bekræftede Europa-Kommissionen sit tilsagn om at ville arbejde for gennemførelsen af Lissabon-partnerskabet for vækst og beskæftigelse¹, og i november 2005 fremlagde den en vidtspændende politisk ramme om SMV-indsatsen, hvor betydningen af overdragelse af virksomheder eksplicit fremhæves².

Europas befolkning aldres, og potentialet for virksomhedsoverdragelser øges. En tredjedel af iværksætterne i EU, hovedsageligt ledere af familievirksomheder, vil trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet inden for de næste ti år. Beregninger viser, at denne situation vil kunne komme til at berøre op til 690 000 små og mellemstore virksomheder og 2,8 mio. arbejdspladser på årsplan³. Overdragelse af en virksomhed er en kompliceret transaktion, som alt for ofte mislykkes - ikke fordi virksomheden som sådan ikke er levedygtig, men ene og alene pga. problemer i overdragelsesfasen. Af hensyn til den europæiske konkurrenceevne er det nødvendigt at forbedre de økonomiske rammer og de støttestrukturer, der er til rådighed i forbindelse med overdragelse af virksomheder.

Betydningen af virksomhedsoverdragelser understreges også af tal fra medlemsstaterne. I **Tyskland** forventer man, at omkring 354 000 virksomheder vil blive overdraget i løbet af de næste fem år⁴. **Frankrig** har beregnet antallet af mulige virksomhedsoverdragelser til 600 000 over de næste ti år⁵, og **Italien** regner med, at 40 % af alle virksomheder vil kunne blive overdraget i samme periode⁶. I **Østrig** vil 23 % af alle virksomheder blive overdraget i perioden 2004-2013⁷. I **Sverige** forventer mellem 45 000 og 50 000 virksomheder med en eller flere ansatte at skulle gennemgå et generationsskifte i løbet af de næste ti år⁸. Ifølge **Det Forenede Kongeriges Small Business Service** er en tredjedel af de små og mellemstore virksomheder truet af risikoen for mislykkede aldersmotiverede virksomhedsoverdragelser⁹. Der er mangel på fuldt sammenlignelige data, men de forhåndenværende oplysninger viser, at der er tale om et fænomen af meget stor betydning for hele Europa.

¹ Europa-Kommissionens meddelelse til Det Europæiske Råds forårsmøde (2005), "Vækst og beskæftigelse: en fælles opgave - Et nyt afsæt for Lissabon-strategien" (KOM(2005) 24).

² Europa-Kommissionens meddelelse (2005), "Gennemførelse af Fællesskabets Lissabon-program - Moderne SMV-politik for vækst og beskæftigelse (KOM(2005) 551).

³ Ekstrapoleringer fra Best-rapporten om overdragelse af små og mellemstore virksomheder, 2002.

⁴ Institut für Mittelstandsforschung, Bonn, 2005.

⁵ Vilain (2004), La transmission des PME artisanales, commerciales, industrielles et de services, avis et rapport du conseil économique et social.

⁶ Den endelige rapport om det europæiske seminar om virksomhedsoverdragelser den 23.-24. september 2002 i Wien.

⁷ Mandl, (2004), Business transfer and successions in Austria, Proceedings of the 27th Institute for Small Business Affairs National Conference.

⁸ Generationsskiftet i företag - Problemanalys av vilka effekter förväntas av kommande generationsskiftet företag, 2004.

⁹ Passing the baton - encouraging successful business transfer - Evidence and key stakeholder opinion, 2004.

1.2. Virksomhedsoverdragelser stimulerer iværksætterånden

Tidligere blev virksomheder normalt overdraget internt i familien, og de fleste overdragelser forløb uden problemer. Familievirksomheder sikrer en vis grad af iværksætterånd i samfundet og virker som naturlige "rugemaskiner" for unge iværksættere. Med deres langsigtethed bidrager familievirksomheder generelt med et vigtigt element af stabilitet til vore økonomier, ligesom de er en righoldig kilde til inspiration med hensyn til reel udøvelse af virksomhedernes sociale ansvar.

I dag betyder den lettere adgang til uddannelse imidlertid, at den unge generation har mange andre muligheder end at føre en familievirksomhed videre. Dertil kommer, at der bliver født færre børn, hvilket generelt gør det vanskeligere for virksomhedsledere at finde efterfølgere inden for familien, især fordi den øgede konkurrence stiller større krav til ledelseskvalifikationer og iværksætterfærdigheder. På denne baggrund er det særlig bekymrende, at døtrene i en familie stadig ofte overses som potentielle efterfølgere af virksomhedsejerne (som normalt er mænd)¹⁰.

1.3. Ikke alle virksomheder kan overdrages ...

Der er ikke noget modsætningsforhold mellem det, at en vis procentdel af de gamle virksomheder lukkes og erstattes af nye virksomheder, og en innovativ økonomi i vækst. Det er ikke alle virksomheder, der kan overdrages. Overdragelse af en virksomhed er særlig problematisk i økonomiske sektorer, der er i nedgang eller gennemgår strukturændringer. Overdragelser er desuden forbundet med flest vanskeligheder for mindre virksomheder samt for virksomheder, hvis ejer spiller en dominerende rolle.

Vi vil se flere overdragelser til tredjemand fremover. Det er imidlertid ikke let at finde en efterfølger uden for familien. Den aldersgruppe, der er mest aktiv med hensyn til at etablere virksomheder, vil svinde ind i løbet af de næste årtier. I øvrigt har under halvdelen af europæerne lyst til at blive selvstændige - de fleste foretrækker at være arbejdstagere. Trods fordelene ved at overtage en virksomhed (allerede etableret produktionsstruktur, kundenetværk, kendt navn osv.) foretrækker de, der er interesserede i at forfølge en iværksætterkarriere, desuden at starte en ny virksomhed op.

1.4. ... men vellykkede overdragelser frembyder et stort potentiale for vækst og beskæftigelse

I tilfælde, hvor virksomheder går ned alene som følge af problemer i overdragelsesfasen, mister man kapital i form af viden, etablerede kontakter og andre immaterielle aktiver, ligesom arbejdspladser går tabt og den økonomiske vækst reduceres. Mislykkede overdragelser af konkurrencedygtige virksomheder er særlig ødelæggende i områder, der allerede lider under økonomisk tilbagegang, og i landbrugsdistrikter, hvor den økonomiske struktur kan ødelægges ved enkelte virksomheders forsvinden.

Flere vellykkede virksomhedsoverdragelser vil have en øjeblikkelig positiv indvirkning på europæisk økonomi. Etablerede virksomheder beskæftiger gennemsnitligt fem personer, mens

¹⁰ Keese, D. (2002), Geschlechtsspezifische Nachfolgeprobleme in kleinen und mittleren Unternehmen, in: Wirtschaftspsychologie, bind 4, s. 34-38.

opstart af en ny virksomhed i gennemsnit skaber to arbejdspladser¹¹. Succesraten er desuden højere for overdragede end for nystartede virksomheder.

Med denne meddelelse mindes medlemsstaterne om, hvor vigtigt det er at sikre gode betingelser for virksomhedsoverdragelser. Europa-Kommissionens og medlemsstaternes tidligere og aktuelle initiativer for at lette overdragelsen af virksomheder gennemgås, ligesom der sættes fokus på eksempler på god praksis. Meddelelsen indeholder desuden konklusioner om, hvad medlemsstaterne og Europa-Kommissionen mangler at gøre for at sikre mere vellykkede virksomhedsoverdragelser fremover.

2. MEDLEMSSTATERNES GENNEMFØRELSE AF HENSTILLINGEN FRA 1994

2.1. Udviklingen ikke tilfredsstillende

I sin **meddelelse af juli 1994** beskrev Europa-Kommissionen fire typiske problemstillinger i forbindelse med overdragelse: 1) At sikre interessentskabers, kommanditselskabers og enkeltmandsvirksomheders kontinuitet, 2) Forberedelse af overdragelsen ved at antage den mest hensigtsmæssige retlige form, 3) Tilskyndelse til overdragelser til tredjemand og 4) Fremme af familieoverdragelser ved hjælp af passende skattemæssige tiltag¹². I **december 1994** offentliggjorde Kommissionen en **henstilling vedrørende overdragelse af små og mellemstore virksomheder**¹³, hvori medlemsstaterne opfordres til at:

- Tilskynde til initiativer, der sigter mod at øge bevidstheden om mulige problemer, samt informations- og uddannelsesinitiativer, der skal sikre, at overdragelser af virksomheder forberedes i god tid.
- Skabe finansielle vilkår, der virker befordrende for overdragelse af virksomheder.
- Skabe de nødvendige lovmæssige rammer for omstrukturering af virksomheder som led i forberedelserne til overdragelse.
- Indføre retsprincipper, der sikrer kontinuiteten i interessentskaber, kommanditselskaber og enkeltmandsvirksomheder i tilfælde af, at en af selskabsdeltagerne eller virksomhedsejeren afdør ved døden.
- Bidrage til at sikre virksomheders overlevelse ved at operere med hensigtsmæssige arve- og gaveafgifter.
- Via skattelovgivningen at lette overdragelsen af virksomheder til tredjemand.

I **1998** opfordrede Kommissionen i en **ny meddelelse** medlemsstaterne til at styrke deres indsats, især via juridiske og administrative forenklinger, virkningsfulde skattelettelser og lettere adgang til finansiering af virksomhedsovertagelser¹⁴. I **2000** konkluderede en gruppe

¹¹ Best-rapporten om overdragelse af små og mellemstore virksomheder, maj 2002.

¹² Meddelelse fra Kommissionen om overdragelse af virksomheder. Aktioner til gavn for SMV (EFT C 204 af 23.7.1994, s. 1).

¹³ Kommissionens henstilling vedrørende overdragelse af små og mellemstore virksomheder (EFT L 385 af 31.12.1994, s. 14).

¹⁴ Meddelelse fra Kommissionen om overdragelse af små og mellemstore virksomheder (EFT C 93 af 28.3.1998, s. 2).

eksperter, som var udpeget af medlemsstaterne, at under halvdelen af anbefalingerne fra 1994 var blevet omsat i konkrete foranstaltninger. Gruppen anbefalede en styrket indsats for at oprette "markedspladser" for overdragelser til tredjemand, udvikling af bedre uddannelsesværktøjer og mere forskning i overdragelsesaspekter¹⁵. Med et **projekt**, der blev gennemført i **2002/2003**, konstaterede man, at gennemførelsen af anbefalingerne stadig var mangelfuld, og man fremhævede behovet for, at overdragelse af virksomheder tillægges den samme vægt på politisk plan som opstart af nye virksomheder, ligesom man anbefalede at lette overdragelser til tredjemand og efterspurgte flere foranstaltninger til fremme af planlægning af overdragelser i god tid¹⁶.

I dag er der stadig behov for forbedringer: Som det fremgår af tabellen sidst i meddelelsen, er det kun på omkring 55 % af de områder, der er omfattet af henstillingen fra 1994, at der er gennemført foranstaltninger (med 60 % i de gamle medlemsstater og 45 % i de nye - hver kolonne repræsenterer en anbefaling). Med hensyn til de selskabsretlige aspekter synes de nye medlemsstater at operere med de mest effektive modeller, muligvis fordi erhvervslovgivningen i mange af disse lande først er blevet indført for nylig og derfor har kunnet baseres på eksempler på god praksis. De gamle medlemsstater har forholdsvis flere støtteforanstaltninger på plads, de er mere aktive på oplysningsområdet, og de har skabt bedre betingelser for salg til ansatte¹⁷.

2.2. Mangelfuld indsats for at øge bevidstheden om virksomhedsoverdragelser

Det er kompliceret og tidskrævende at forberede en virksomhedsoverdragelse, og processen forsinkes ofte yderligere af de aktiviteter, der er umiddelbart nødvendige for at sikre virksomhedens daglige drift. Især ledere, der selv har stiftet virksomheden, udsætter til tider deres planlægning af overdragelsen af frygt for, at deres sociale status og deres rolle i familien vil blive svækket, når de opgiver kontrollen med virksomheden.

Omkring halvdelen af EU-landene har gennemført oplysningsforanstaltninger eller har institutioner, der informerer om og underviser i overdragelse af virksomheder (tabellen, 2. kolonne). I lyset af dette områdes centrale betydning er der imidlertid behov for yderligere bestræbelser. De initiativer, der iværksættes, vil have størst effekt, hvis de målrettes enkeltvirksomheder ligesom i **Nederlandene** og **Østrig**, hvor handelskamrene skriftligt kontakter virksomhedsejere over en vis alder og fremhæver, hvor vigtigt det er at forberede en overdragelse i god tid.

Det er også nødvendigt at øge bevidstheden blandt potentielle nye iværksættere om, at overtagelse af en allerede etableret virksomhed i mange tilfælde kan være et godt alternativ til at stifte en ny.

2.3. De finansielle vilkår er ofte ikke befordrende for overdragelse af virksomheder

En overdragelse kræver generelt en større investering end opstart af en virksomhed, fordi der skal betales ikke blot for de materielle og finansielle aktiver, men også for virksomhedens kunde- og leverandørforbindelser, dens goodwill, forventet fremtidigt udbytte osv.

¹⁵ Best-rapporten om overdragelse af små og mellemstore virksomheder, maj 2002.

¹⁶ Europa-Kommissionens endelige rapport om MAP 2002-projektet, august 2003.

¹⁷ Disse vurderinger skal fortolkes med visse forbehold, eftersom effekten af indbyrdes forskellige foranstaltninger ikke umiddelbart kan sammenlignes.

Finansieringsordninger, der er udformet med henblik på etablering af nye virksomheder, vil ikke altid kunne finansiere en overdragelse.

I de tilfælde, hvor en lille virksomhed overdrages til en privatperson eller til en anden lille virksomhed, stilles der ofte ikke sikkerhed af betydning, således at tilbagebetalingen af den gæld, der er forbundet med overdragelsen, helt og holdent afhænger af virksomhedens cashflow. Dette nødvendiggør en grundig vurdering af virksomhedens forhold, hvilket giver forholdsvis høje transaktionsomkostninger. Bankerne vurderer i mange tilfælde, at omkostninger og risici - især for mindre virksomheder - er for store i forhold til finansieringens størrelse.

For mellemstore virksomheder vil den mest hensigtsmæssige finansieringsmodel ofte være en blanding af egenkapital-, mezzanin- og lånefinansiering, idet der tages hensyn til de involverede parter og virksomhedens tilbagebetalingsmuligheder. Det sker, at det ikke lykkes at finde en skræddersyet løsning tidnok til at sikre virksomhedens fortsatte levedygtighed. Kommissionen har inden for rammerne af det nye program for konkurrenceevne og innovation foreslået at støtte direkte tilrådighedsstillelse af ansvarlig lånekapital (mezzaninfinansiering) og en garanti for deling af risikoen ved sådanne transaktioner. Kommissionens initiativ "Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises" vil desuden gøre det lettere for myndighederne med ansvar for samhørighedsprogrammer at udfylde de finansieringstekniske huller.

Som hjælp til at finansiere overdragelser tilbyder man i **Belgien** og **Luxembourg** billige lån, mens der i **Danmark**, **Frankrig** og **Østrig** opereres med lånegarantier, som nedbringer risikopræmien. I **Irland** er der adgang til skattefradrag for investeringer, herunder også virksomhedsoverdragelser. Af mere indirekte foranstaltninger kan nævnes rådgivningstjenester og databaser, der drives af bankerne som en hjælp til mere præcist at vurdere en virksomheds værdi. Under halvdelen af EU25-landene yder direkte eller indirekte finansiell støtte specifikt til fremme af virksomhedsoverdragelser (tabellen, 3. kolonne). Skræddersyede ordninger for overdragelser er et særsyn; normalt kan ordninger for støtte til opstart af virksomheder også anvendes til finansiering af overdragelser.

2.4. Ingen større hindringer for omstrukturering af virksomheder som led i forberedelserne til overdragelse

Især i mindre virksomheder vil båndene mellem virksomheden og iværksætteren ofte være tætte, således at det er nødvendigt at ændre virksomhedens struktur inden overdragelsen. Erhververen eller erhververne kan også finde det nødvendigt at ændre virksomhedens retlige form, så den er i overensstemmelse med den nye beslutningsproces eller en ændring i antallet af ejere/ledere. Sandsynligheden for en vellykket overdragelse reduceres ganske betydeligt, hvis en ændring af den retlige form gør det nødvendigt at opløse virksomheden.

I langt de fleste EU-lande er det muligt at ændre en virksomheds retlige form, navnlig at omdanne det til selskab (tabellen, 4. kolonne). Denne mulighed for at ændre den retlige form er enten eksplicit fastsat i lovgivningen eller følger af de overordnede retsprincipper.

Retlig omstrukturering af en virksomhed kan være forbundet med en skattebyrde (i form af bl.a. kapitalvindingsskat og selskabsskat) eller betaling af registrerings- og stempelafgifter. Rådets direktiv 90/434/EØF ("fusionsdirektivet") indeholder bestemmelser om udskydelse af beskatning af kapitalvinding, men direktivet finder kun anvendelse på omstrukturering på tværs af grænserne og ikke rent indenlandske omstruktureringer eller omdannelse af

enkeltmandsvirksomheder eller interessentskaber til aktieselskaber. Skattefradraget er ydermere betinget af, at visse krav er opfyldt. Bl.a. skal de overførte aktiver forblive knyttet til et fast driftssted i det indskydende selskabs medlemsstat. Endelig dækker direktivet ikke indirekte overdragelsesskat såsom stempelafgifter for overdragelse af fast ejendom. Sidstnævnte afgifter fremhæves i selskabsbeskatningsundersøgelsen fra 2001¹⁸ som en alvorlig hindring for omstrukturering af virksomheder, for så vidt som de kan beløbe sig til op til 10 % af værdien af den faste ejendom. Et forholdsvis stort antal lande oplyser, at de i et vist omfang har lettet denne afgiftsbyrde i forbindelse med overdragelse (tabellen, 5. kolonne).

2.5. Det er blevet lettere at etablere små virksomheder som aktie- og anpartsselskaber

Aktie- og anpartsselskabsformen frembyder adskillige fordele ved overdragelse af en virksomhed. Denne form for selskaber er juridisk uafhængige af ejeren og ophører ikke med at eksistere, når ejeren dør. Det er desuden nemt at fordele aktier eller anparter mellem arvingerne i overensstemmelse med deres respektive andel i arven, ligesom denne struktur giver mulighed for at købe aktier eller anparter tilbage med henblik på at koncentrere beslutningskompetencen og for at købe arvinger ud, der ikke er interesserede i virksomheden.

De strenge regler og nøje regulerede procedurer for ledelse af aktie- og anpartsselskaber (kravet om et vist antal aktionærer, høje minimumskapitalkrav, behovet for et tilsynsorgan, formaliteter vedrørende mødeindkaldelser, krav til regnskaber, revision og rapportering osv.) kan være for tunge for en lille virksomhed. 14 EU-lande opererer ifølge egne oplysninger med særlige, forenklede ordninger for små aktieselskaber (tabellen, 6. kolonne).

I modsætning til, hvad der var situationen ved offentliggørelsen af Kommissionens henstilling, er det nu i de fleste lande muligt at oprette en lille virksomhed som et anpartsselskab eller endog et aktieselskab med et eller højst to medlemmer - dette er en klar forbedring. I adskillige lande har man forenklet reglerne for bl.a. regnskabsføring, navnlig for helt små virksomheder og for virksomheder uden almindeligt handlede aktier (tabellen, 7. kolonne).

2.6. Interessentskabers kontinuitet kan sikres med passende kontrakter

Interessentskaber opløses normalt, hvis en af partnerne dør, men det er generelt muligt at sikre virksomhedens kontinuitet ved hjælp af en hensigtsmæssig interessentskabskontrakt, som også har forrang for en partners personlige testamente i tilfælde af uoverensstemmelse mellem de to dokumenter (tabellen, 8. kolonne).

Når der er mere end én arving til en virksomhed, kan der være uenighed om, hvorvidt virksomheden skal føres videre eller afvikles. I **Letland** og **Østrig** er det efter det oplyste ikke et lovkrav, at alle arvingerne sammen skal træffe beslutning om videreførelse af virksomheden, og selv i de få lande, hvor det tilsyneladende er tilstrækkeligt med en flertalsafgørelse, er der visse betingelser, der skal være opfyldt. Der lægges i retssystemerne generelt større vægt på den enkelte arvings rettigheder end på virksomhedens videreførelse (tabellen, 9. kolonne).

¹⁸ SEC(2001) 1681, "Company Taxation in the Internal Market".

En metode til at sikre virksomhedens kontinuitet i tilfælde af ejerens død er at indgå en aftale om fremtidig arv. Selvom sådanne aftaler har vist deres værd i nogle lande, er de i forholdsvis mange andre lande stadig ikke tilladt. Kun i **Spanien, Frankrig, Letland, Ungarn, Malta, Østrig** og **Finland** er det ifølge landenes egne oplysninger muligt at indgå denne type aftaler.

2.7. Arveafgifterne afskaffet eller reduceret i mange lande

Hvor der med arveafgifterne trækkes likviditet og aktiver ud af virksomhederne, vil de kortsigtede skatteindtægter kunne blive mere end opslugt af tabet i skatteindtægter på lang sigt som følge af virksomhedernes ophør. **Estland, Italien, Cypern, Slovakiet** og **Sverige** har afskaffet arveafgifterne. I **Spanien, Irland** og **Finland** kan beskatningsgrundlaget reduceres, hvis den virksomhed, der overdrages, drives som *going concern* i et vist antal år. I **Det Forenede Kongerige** kan overdragelse af en virksomheds aktiver helt fritages for beskatning. I andre lande opererer man med skattefri overførsel af værdier op til et vist beløb eller andre skattefradrag. I 21 lande pålægges virksomhedsoverdragelser ikke længere arveafgift, eller der gives præferencebehandling, som begrænser skattebyrden (tabellen, 10. kolonne).

Nedsættelse af skattebyrden er således én metode til at forhindre, at virksomheder drænes for aktiver. En anden er at give mulighed for at udskyde betalingen af arveafgifter og/eller sprede betalingerne over en længere periode. Sådanne muligheder findes ifølge landenes egne oplysninger i 18 lande (tabellen, 11. kolonne).

2.8. Ikke mange skattelempelser ved salg til tredjemand

Hvis ikke virksomhedsledere skal afskrækkes fra at overdrage deres virksomhed til tredjemand, må det nødvendigvis i skattesystemerne erkendes, at indtægter fra et salg repræsenterer en værdistigning, som er opnået over en længere periode. Under halvdelen af landene har indført ordninger for at undgå en overdreven progressiv personbeskatning af sådanne gevinster (tabellen, 12. kolonne); ordningerne kan f.eks. bestå i skattefritagelse (op til en vis beløbsgrænse), som man ser det i **Frankrig** og **Irland**, anvendelse af en lavere skatteprocent (som i **Belgien, Tyskland** og **Østrig**) eller nedsættelse af kapitalvindingsskatten (**Det Forenede Kongerige**). Reglerne omfatter ofte særlige betingelser (såsom mindstekrav til sælgers alder eller bestemmelser om, at den pågældende skattebegunstigelse kun kan opnås én gang).

Ved overdragelsen i forbindelse med salg kan der afdækkes skattepligtige reserver. Kun ganske få lande giver særlige indkomstskattefradrag i tilfælde, hvor udbyttet af et salg geninvesteres i en anden virksomhed. Visse fradrag er sågar blevet afskaffet (tabellen, 13. kolonne). Fusionsdirektivet indeholder bestemmelser om, at reserver kan overtages, men direktivet finder kun anvendelse på omstrukturering på tværs af grænserne (jf. ovenfor). Direktivet omfatter i øvrigt heller ikke f.eks. overdragelser, hvor den kontante udligningssum er på over 10 % af prisen.

Hvis det ikke er muligt at finde en efterfølger inden for familien, er overdragelse til de ansatte et alternativ, der sikrer en høj grad af kontinuitet for virksomheden. Alligevel er det ikke mange af medlemsstaterne, der beforder sådanne overdragelser via særlige indkomstskattelempelser (tabellen, 14. kolonne). De ordninger, der findes, er udformet med det generelle formål at fremme lønmodtagernes andel i kapitalen og ikke med virksomhedsoverdragelser for øje.

3. ANBEFALINGER VEDRØRENDE DEN FREMTIDIGE INDSATS

En del af anbefalingerne nedenfor følger op på henstillingen fra 1994, nemlig på de områder, hvor der ikke er gjort tilstrækkelige fremskridt, mens andre afspejler de ændringer i det økonomiske klima, der har fundet sted i det sidste årti.

3.1. Både virksomhedsoverdragelse og opstart af nye virksomheder bør have opmærksomhed på politisk plan

Gennemsnitligt klarer virksomheder, der overdrages, sig bedre og skaber flere arbejdspladser end nystartede virksomheder, og især derfor bør overtagelser ved efterfølgelse eller erhvervelse af etablerede virksomheder konsekvent fremmes som et alternativ til opstart af nye virksomheder. I forbindelse med ethvert initiativ til fremme af etablering af nye virksomheder bør det overvejes, om det pågældende initiativ også vil kunne omfatte overdragelser. I visse lande vil det p.t. kunne synes mest presserende at sætte gang i nyetableringen af virksomheder, men betingelser, der letter videreførelsen af virksomheder, stimulerer også iværksætterånden.

3.2. Der bør sikres gode finansieringsvilkår

Fremme af overdragelse ved efterfølgelse omfatter først og fremmest finansiering af virksomhedsoverdragelser. Der bør være adgang til iværksætterordninger, lån og garantier ikke blot ved etablering af en ny virksomhed, men også ved overtagelse af en eksisterende virksomhed. De relevante finansieringsinstrumenter bør have en kapacitet, der tager hensyn til, at virksomhedsoverdragelser ofte er mere finansieringstunge end opstart af nye virksomheder.

På grund af den stadig større betydning af overdragelser til tredjemand bør garantier for egenkapitalinvesteringer eller investeringer i form af ansvarlig lånekapital i SMV'er også omfatte investeringer foretaget af lokale eller regionale fonde, som stiller seedkapital og/eller kapital i opstartfasen til rådighed, samt mezzaninfinansiering med henblik på at begrænse de vanskeligheder, SMV'er har på grund af deres finansielle struktur, og vanskeligheder i forbindelse med virksomhedsoverdragelser (jf. punkt 18.2 i det foreslåede program for konkurrenceevne og innovation, som Europa-Parlamentet og Rådet behandler i øjeblikket).

3.3. Der er behov for mere oplysning, hensyntagen til "bløde" faktorer og støtte til vejledningsordninger

Mange krak kunne undgås, hvis overdragelserne blev planlagt i god tid og der blev indhentet specialistrådgivning. Medlemsstaterne bør støtte eller selv gennemføre aktiviteter (f.eks. via handelskamrene) for at gøre virksomhedsejerne opmærksomme på behovet for at forberede overdragelser i god tid. Medlemsstaterne bør især overveje modeller, der omfatter direkte kontakt såsom personlige e-mails til virksomhedsejere over en vis alder. Dertil kommer, at de små virksomheders vigtigste kontaktled og samarbejdspartnere (skatterådgivere, revisorer, banker osv.) bør involveres i oplysnings- og informationskampagner.

Især for stifteren af en virksomhed er der psykologiske barrierer, der skal overvindes for at kunne overdrage virksomheden og være vidne til de ændringer, den nye ejer måtte gennemføre. Rådgivning og vejledning i overdragelsesprocessen fra udenforstående og velinformerede parter kan være med til at fjerne sådanne vanskeligheder. Medlemsstaterne

bør aktivt fremme og støtte vejledningsordninger administreret af f.eks. handelskamre og håndværksråd og lignende organisationer.

Kommissionen vil i overensstemmelse med Europa-Parlamentets opfordring arbejde med planerne om at iværksætte pilotprojektet "Overførsel af kompetencer via vejledning i SMV", idet målet skal være at opnå en bedre forvaltning af de menneskelige ressourcer ved at fastsætte principper for en europæisk uddannelses- og vejledningsordning, som omfatter overførsel af den viden og de kernekompetencer, der er væsentlige for en vellykket overdragelse af virksomheder¹⁹.

3.4. Der bør skabes gennemsigtige markeder for virksomhedsoverdragelser

For at lette overdragelser til tredjemand bør der, gennem oprettelse og støtte til upartiske tjenester, ydes bistand til etablering af kontakt mellem potentielle købere og sælgere. Disse tjenester skal ikke blot oprette databaser med oplysninger om virksomheder, der kan overdrages, men skal yde en bredt dækkende formidlingsservice, der sikrer gnidningsløse og velforberedte overdragelser i en ånd af partnerskab.

Med det flerårige projekt "Fostering transparent market places for the transfer of businesses", som blev indledt i 2004, ser man nærmere på god praksis med systemer til etablering af kontakt mellem køber og sælger til fremme af overdragelser af virksomheder til tredjemand. I **Tyskland, Frankrig, Italien, Luxembourg, Nederlandene og Østrig** forvalter handelskamre og andre, tilsvarende upartiske organer f.eks. markedspladser for virksomhedsoverdragelser.

3.5. Skattesystemerne bør tilgodese overdragelser

I en række lande har man reformeret arve- og gaveafgiftssystemet, så det letter overdragelser af virksomheder inden for familien. For så vidt angår de skatter, der er af betydning i forbindelse med overdragelse til tredjemand, dvs. personlig indkomstskat, selskabsskat og kapitalvindingsskat, er det tilsyneladende kun ganske få lande, der har efterlevet henstillingen fra 1994. Visse gunstige ordninger er sågar blevet afskaffet. Det anbefales at overveje at indføre (delvis) fritagelse for betaling af indkomstskat af indtægterne fra salget af en virksomhed, hvis ejeren nærmer sig pensionsalderen, og særlige skattelemper for udbytte, der geninvesteres i en anden virksomhed eller bruges på at finansiere virksomhedsejerens pension.

Der er behov for flere initiativer til fremme af salget af virksomheder til de ansatte. Nogle lande har opnået gode resultater med især skattefritagelser for ansattes investeringer i deres egen virksomhed (skattebegunstigede opsparinger, medarbejderaktieordninger og aktieoptionsordninger m.m.).

3.6. Der bør oprettes optimale strukturer for gennemførelse af anbefalingerne

Det er kun medlemsstaterne, de nationale, regionale og lokale myndigheder og erhvervsfremmeorganisationerne, der kan skabe de rette betingelser for vellykkede

¹⁹ Budgetpost som henvist til af Europa-Parlamentet: 02 02 03 03 - pilotprojekt som omhandlet i artikel 49, stk. 2, i Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 1605/2002 af 25. juni 2002 om finansforordningen vedrørende De Europæiske Fællesskabers almindelige budget (EFT L 248 af 16.9.2002, s. 1).

virksomhedsoverdragelser. Der er behov for ændringer af love og regler, men lige så vigtigt er det at etablere en støtteinfrastruktur, der gør det muligt at nå ud til de hundredtusindvis af virksomheder i hele Europa, der står over for at skulle overdrages i de kommende år. Denne opgave omfatter formidling af information til offentlige administratorer og støttetjenester, uddannelse af undervisere, udvikling af undervisningsmateriale og toolkits og mange andre aktiviteter i tilknytning hertil.

Gennemførelse af henstillingen fra 1994²⁰

1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	11	12	13	14	15
Land	Oplysning og information	Finansielle vilkår	Ændring af retlig form	Omstrukturering uden skattemæssige konsekvenser	Forenkling - SMV'er/aktieselskaber	Aktieselskab med ét medlem	Det juridiske kontinuitetsprincip	Ingen krav om enstemmighed	Reduceret arveafgift	Udskydelse af arveafgift	Skattelempelse ifm. pension	Skattelempelse ifm. geninvestering	Skattelempelse ifm. salg til medarbejdere	I alt + eller (+)
B	+	+	+	+	+	Ø	+	Ø	+	(+)	+	+	(+)	11
CZ	-	-	+	(+)	+	Ø	(+)	Ø	(	(+)	+	+	Ø	8
DK	-	+	(+)	+	+	+	+	-	+	Ø	+	Ø	+	9
D	+	+	+	+	+	+	+	Ø	+	+	+	+	Ø	11
EE	Ø	Ø	+	-	-	+	-	-	+	+	Ø	Ø	Ø	4
EL	-	-	-	-	-	-	-	-	(	+	-	-	-	2
E	(+)	-	+	-	+	+	(+)Ø	-	+	+	-	+	(+)	9
F	+	+	+	+	-	+	-	-	+	Ø	+	+	(+)	9
IRL	(+)	(	Ø	+	+	Ø	(+)	-	+	+	+	Ø!	(+)	9
I	+	(	+	Ø	Ø	+	+	+	+	+	Ø	Ø	Ø	8
CY	(+)	Ø	+	-	+	(	(+)	-	+	+	Ø	Ø	Ø	7
LV	-	Ø	(+)	+	Ø	+	+	+	-	-	-	-	-	5
LT	(+)	-	+	+	+	+	+	Ø	+	+	Ø	Ø	Ø	8
L	+	+	+	-	(+)	+	+	Ø	-	(+)	Ø	Ø	Ø	7
HU	Ø	Ø	+	+	Ø	+	+	+	(	-	+	Ø	+	8
MT	Ø	Ø	(+)	+	+	Ø	(+)	Ø	+	+	Ø	Ø	Ø	6
NL	+	-	+	+	+	+	+	-	+	+	Ø	Ø	Ø	8
A	+	+	(+)	+	+	+	(+)	+	+	(+)	+	Ø	(+)	12
PL	-	(	(+)	+	Ø	+	(+)	Ø	+	-	Ø	Ø	Ø	6
P	(+)	-	+	-	-	Ø	+	-	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	3
SI	Ø	Ø	(+)	+	+	+	(+)	-	-	(+)	Ø	Ø	Ø	6
SK	Ø	Ø	(+)	Ø	Ø	+	-	Ø	+	-	Ø	Ø	Ø	3
FIN	+	+	(+)	+	+	+	+	Ø	+	+	Ø	Ø	Ø	9
S	(+)	-	(+)	+	-	+	Ø	Ø	+	+	-	-	Ø	6
UK	(+)	-	+	-	-	(	-	Ø	+	+	Ø	+	(+)	7
EU+	15	1	23	16	14	1	19	4	2	18	8	6	8	181

Forklaring

+	Anbefalingen gennemført	(+)	Delvis eller bebudet gennemført
Ø	Anbefalingen ikke gennemført	-	Intet oplyst
+	Anbefalingen gennemført for nylig	Ø!	Tidligere gennemført foranstaltning afskaffet

²⁰

Tabellen viser, på hvilke områder medlemsstaterne ifølge egne oplysninger har gennemført foranstaltninger, men indeholder ikke en vurdering af foranstaltningerne.